

BİZ BİR AİLEYİZ: MUHAFAZAKÂR HAREKETLER İLE FEMİNİSTLER ARASINDAKİ ÇATIŞMA¹

Elena Pavan²

Çeviren: Öykü Tümer

Verona şehri 29-31 Mart 2019 tarihleri arasında, “doğal aileyi” kutsamak ve günümüz toplumsal-siyasi bağlamında buna karşı geliştirilen birçok itirazı tartışmak üzere düzenlenen uluslararası bir etkinliğe, 13. Dünya Aileler Kongresi’ne (DAK) ev sahipliği yaptı. Bilimsellik ve eleştirel düşünce ile uzaktan yakından alakası olmayan bir etkinlik olan DAK, doğal aile mefhumunu cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsellik ve nihayetinde kadınlar ve LGBTQİ kimlikler ve bunların toplumlarımızdaki rollerine ilişkin radikal muhafazakâr görüşlerin propagandasını gizleyen bir örtü olarak kullandı. Bu koşullar altında, Verona şehri zıt iki hareketin birbirlerine karşı muhalefetlerinin imaj yenilediği bir saha haline geldi. Bir tarafta “toplumsal cinsiyet ideolojisi” olarak adlandırdıkları ideolojiye karşı çıkan ve İtalyan *Leγα* partisinden siyasetçilerle yakın bağlantıları olan muhafazakâr bir hareket vardı. Diğer tarafta ise kendini tanımlama hakkına sahip çıkmayı ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve baskının her türüne karşı mücadeleyi hedefleyen, İtalyan siyasi partilerinden büyük oranda bağımsız ve *Non Una Di Meno* (NUDM) hareketi şemsiyesi altında bir araya gelmiş çok çeşitli girişimler bulunmaktaydı. Bu makalede, İtalyan siyaseti ve toplumunda merkezi bir çatışma sahası olmaya devam eden bu meselelerin temel çerçevesi çiziliyor. DAK’ın kökenleri incelendikten sonra birbiriyle çatışan bu iki hareketin temel özellikleri ve stratejileri tanımlanıyor. Son olarak, bu çatışmanın İtalyan siyasi partiler arenasında yarattığı etkiler, özellikle de muhafazakâr “*toplumsal cinsiyet karşıtı*” hareket ve Matteo Salvini liderliğindeki *Leγα* partisi arasındaki yakın ilişki mercek altına alınarak inceleniyor.

Verona şehri 29-31 Mart 2019 tarihleri arasında Uluslararası Aile Örgütü’nün (UAÖ) düzenlediği 13. Dünya Aileler Kongresi’ne (DAK) ev sahipliği yaptı³. UAÖ, kendi resmi internet sitesinde de belirtildiği üzere, “toplumun tek asli ve sürdürülebilir birimi olan doğal aileyi savunmak ve yüceltmek için aileleri, kurumları ve liderleri güçlendirmek ve bir araya getirmek” amacıyla oluşturulmuş uluslararası bir koalisyonudur.⁴ Etkinlik boyunca, şehrin kalbi olan Gran Guardia Meydanı’nda Katolik ve Ortodoks Kiliselerinin üst düzey temsilcileri, Macaristan, Ukrayna, Rusya ve Afrika ülkelerinin hükümet temsilcileri, entelektüeller, gazeteciler, yazarlar, futbolcular ve televizyon programı sunucularının yanı sıra İtalya’daki en faal doğal aile savunucuları ile kürtaj karşıtı ve aynı cinsiyetten çiftlerin ebeveynlik haklarına karşı kampanyalar düzenleyen örgütlerin üst düzey isimleri tarafından art arda konuşmalar yapıldı. Bu örgütler arasında *Family Day-*

Comitato Difendiamo i Nostri Figli, La Manif Pour Tous Italia-Generazione Famiglia, ProVita & Famiglia Onlus, CitizenGo bulunuyordu.⁵ Etkinliğin resmi maskotu, *ProVita & Famiglia* kurumunun sponsorluğunda hazırlanan kauçuktan yapılmış on haftalık bir fetüstü. Üzerinde “Kürtaj, atan bir kalbi durdurur” sloganı bulunan bu maskot küçük bir çanta içerisinde katılımcılara dağıtıldı. Kongre 31 Mart günü yukarıda bahsi geçen kurumların temsilcilerinin yanı sıra herkesin bildiği aşırı sağ *Forza Nuova*⁶ partisinin üyelerinin başını çektiği on bini aşkın kişinin katılımıyla gerçekleştiği tahmin edilen Aile Yürüyüşü⁷ ile sonlandı.

Kongre boyunca Başbakan Yardımcısı ve İçişleri Bakanı Matteo Salvini, *Fratelli d'Italia* (FdI)⁸ partisinin lideri Giorgia Meloni ve *Leγα*⁹ mensubu pek çok çetin siyasetçi tarafından konuşmalar yapıldı. Bunların arasında Senatör Simone Pillon, Eğitim Bakanı Marco Bussetti, Aile ve Engelliler Bakanı Lorenzo Fontana, Verona Belediye Başkanı Federico Sboarina, Veneto Bölgesi¹⁰ Başkanı Luca Zaia ile Başkan Yardımcısı Gianluca Forcolin ve Friuli-Venezia Giulia Bölgesi¹¹ Başkanı Massimiliano Fedriga bulunmaktaydı. İktidardaki koalisyon hükümetinin diğer yarısı olan Beş Yıldız Hareketi'nden¹² hiçbir temsilci yoktu. Bunun nedeni, Beş Yıldız Hareketi'yle *Leγα* arasındaki mesafeyi korumaya özen gösteren Luigi Di Maio'nun şu açıklamasıydı: “[*Leγα*] Verona'da Orta Çağ kutluyor”.¹³

Kongre'nin “kırmızı alanı” dışında ise, yani *Circolo Pink*¹⁴, *Circolo della Rosa*¹⁵ ve *Sobilla*¹⁶ gibi Veronalı feminist ve transfeminist grupların ve derneklerin mekânlarında, *Libre* gibi bağımsız kitabevlerinde, *Associazione Nazionale Partigiani d'Italia*¹⁷ (ANPI) dernek binasının salonlarında ve hepsinden öte, şehrin sokakları ve meydanlarında, üç gün süren Transfeminist Şehir Verona (*Verona Città Transfeminista*) etkinliği düzenlendi. *Non Una Di Meno*¹⁸ (NUDM) hareketi tarafından düzenlenen etkinlik açıkça Dünya Aileler Kongresi'ni hedef aldı. NUDM 2016 yılından bu yana İtalya'da aktif olan ve kadına yönelik eril şiddete ve toplumsal cinsiyet temelli bütün şiddet türlerine karşı mücadele eden transfeminist bir hareket. Protestonun kalbi 30 Mart'ta Porta Nuova tren istasyonundan Porta Vescovo istasyonuna kadar uzanan, şehrin sokakları boyunca ilerleyen ve devasa bir polis kordonu nedeniyle uzağında kalırsa da Kongre'nin düzenlendiği toplantı mekânının yakınından geçen yürüyüşü. Yürüyüşe kaç kişinin katıldığına dair tahminler birbirinden farklılaşıyor. Verona polis merkezi katılımcı sayısını yirmi beş bin ila kırk bin olarak verirken, NUDM megafonlarından coşkuyla anons edilen sayı yüz bindi.

Dünya Aileler Kongresi, ailenin günümüz toplumsal, siyasi ve ekonomik bağlamlarındaki evrimi üzerine bilimsel ve eleştirel düşüncenin geliştirileceği bir vesile olmaktan oldukça uzaktı. Daha ziyade, İtalya siyasetinde cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinselliğin merkezi bir çatışma alanı olmaya devam ettiğini gösteren bir turnusol kâğıdı işlevi gördü. Bu çatışma alanı içerisindeki bazı oyuncular bir yandan toplumsal ve siyasal düzenlerin temel sütunlarını (yeniden) tanımlama,

diğer yandan hükümet içindeki veya dışındaki partiler arasındaki ittifakları hor görme veya destekleme potansiyelini ellerinde tutmaktaydı. Bu makalede ilk olarak, Dünya Aileler Kongresi'nin ortaya çıkışından başlayarak bu çekişmeli alanın temel çerçevesi çizilmektedir. Daha sonra, etkinlik boyunca birbirine karşı çıkan iki toplumsal hareketin mahiyeti ve örgütlenme stratejileri değerlendirilmekte ve İtalya'nın başlıca siyasi partileri açısından aralarındaki çatışmanın temel sonuçlarının bir kısmı incelenmektedir.

Mevcut çatışma (ve çatışmanın gösterdiği)

Verona'da etkinlikler boyunca protestocuların, Kongre katılımcılarının ya da polisin dahil olduğu hiçbir şiddet olayı yaşanmadı. Yine aynı şekilde, kimse gözaltına alınmadı ya da mala zarar verme hadisesi yaşanmadı. Kimse zarar görmedi. Daha önemlisi hem DAK hem de protestolar İtalya'da özellikle “*legge Cirinnà*” adı verilen 76/2016 sayılı yasa aracılığıyla aile dışındaki birliktelik çeşitlerinden bazılarının yasal olarak tanınması yönünde önemli birtakım adımların henüz yeni atıldığı bir dönemde gerçekleşti. Genellikle, yasa teklifini savunan *Partito Democratico*¹⁹ (PD) mensubu senatörün soyadıyla anılan bu yasa, eşcinsel çiftlere “medeni birliktelik”²⁰ gibi hukuki tanımın yanı sıra evli olmayan partnerlere de belirli haklar sağladı. 76/2016 sayılı yasanın onaylanmasını takip eden üç yıl içerisinde, 9.500'den fazla medeni birliktelik kaydı yapıldı. İtalya Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün (ISTAT) son raporuna göre bu rakam düzenleme yürürlüğe girdikten hemen sonra ulaşılan zirvenin ardından “dengelenmeye” başladı (ISTAT 2019, 9). Dahası, son parlamento seçimleri döneminde yürütülen seçim kampanyaları sırasında yapılan bir araştırmaya göre İtalyan seçmenlerin çoğunluğu medeni birliktelik kurumunun kalmasını destekliyor (Emanuele, Maggini, ve Paparo 2020). PD seçmenleri Beş Yıldız Hareketi, *Lega* ve *Forza Italia*²¹ seçmenlerine kıyasla medeni birliktelik meselesini daha fazla destekleme eğiliminde olsalar bile, araştırmaya katılanlar özellikle göç, ücretler ve vergiler gibi diğer konulara kıyasla bu meseleye daha az öncelik verme konusunda genellikle anlaşılıyorlar (a.g.e.).

Nitekim, bundan hareketle aile meselesi, hatta cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik meseleleri etrafında gerçek bir çatışmanın yok olmakta olduğunu veya zaten hiç olmadığını söylemek hata olur. Verona'da, Kongre'ye ve yürüyüşe ayrılan ve askerinin koruduğu “kırmızı bölge” ile transfeministlere ayrılan alan sadece aileyi neyin oluşturduğu ve oluşturmadığı hakkındaki değil, daha genel olarak cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik kavramları etrafında tanımlanan değerler sistemi, haklar, ödevler, yükümlülükler ve ihtimaller hakkındaki birbirine zıt yaklaşımlar arasındaki uzlaşmaz bir çatışmanın ısrarla devam ettiğini de açıkça gösterdi. İlerleyen kısımlarda daha detaylı görüleceği üzere, Verona'daki üç günlük etkinlik boyunca özellikle bu çatışma —yani, bir tarafta onların tabiriyle doğal aileyi savunan girişimler ile diğer yanda NUDM'nin transfeminist şemsiyesi altında yer alanları karşı karşıya getiren çatışma— çok yoğun yaşandı.

Ancak, bu çatışma sarı-yeşil hükümeti oluşturan partileri de içerisine çekti.²² Aslında, Kongre’yi Verona’da düzenlemek *Legga* ve Beş Yıldız Hareketi arasında bir anlaşmazlıklar dizisine yol açarak Kongre’nin ve bunu düzenlemeye yardım eden kişi ve kurumların işaret ettiği meselelere dair hükümet koalisyonu içindeki ayrışmalara ışık tuttu.

Bu ayırım sadece hükümet üyelerinin katılımı nedeniyle değil, daha ziyade ve özellikle etkinliğin Başbakanlığın sponsorluğunda gerçekleştiği iddiası sonucunda derinleşti. Başlangıçta, Verona Kongresi internet sitesi “Başbakanlık makamının ve Aile ve Engelliler Bakanlığı’nın” sponsor olduklarını duyurmuştu. Ancak, Başbakan Giuseppe Conte 21 Mart 2019 tarihli bir Facebook iletisinde duruma açıklık getirmişti: “DAK’a sağlanan sponsorluk Aile ve Engelliler Bakanı Lorenzo Fontana’nın kendi yetkisi dahilinde kişisel inisiyatifidir, benim şahsımın veya hükümetin genelinin bu konuyla bir alakası yoktur.”²³ Conte ayrıca Bakan’dan, ilgili iletideki Başbakanlık makamına olan atfın silinmesini talep ettiğini vurgulamıştır. “Kongre’de tartışılacak konulara dair belirli bir görüşü” olmamakla birlikte “evlilik temelinde aileyi korumak için hükümetin elinden gelenin en iyisini yaparken bunun medeni birliktelik ve duygusal ilişkiler temelli çok çeşitli birlikte yaşama modellerinin hukuken tanınmasıyla ve bunların meşruluğuyla çelişmesine izin vermeyeceklerini” açıkça ifade ettiğini sözlerine eklemiştir.²⁴ Sponsorluğun kaldırılacağına duyurulması üzerine Verona Kongresi’ni düzenleyenler bir basın açıklaması yayımladılar ve Chigi Meydanı’nın (Başbakanlık binasının bulunduğu meydan) “küçük logosuna” en ufak bir ilgi duymadıklarını söylediler. Esas ilgilerini çekenin Kongre’nin de ifade ettiği görüşlerle örtüşen bir biçimde, Başbakanın açıklamasında aile ile evliliğin açıkça birbirine bağlanması olduğunu belirttiler.²⁵

Verona’da yaşananların ötesinde, unutulmaması gereken husus şudur: “*Legge Cirinnà*” adıyla bilinen yasanın hızla (yaklaşık bir yılda) kabul edilmesi, İtalya’nın büyük oranda LGBTQİ kişiler ve onların haklarını veya “geleneksel olmayan aileyi” kabul ettiğinin göstergesi olarak değerlendirilmemelidir. Bu yasa aslında yirmi yıllık bir çabanın sonunda onaylandı. Bu çabanın sonuç elde etmekteki başarısızlığının büyük ölçüde nedeni hem sağ hem de sol tarafından tam da çatışmalı doğası nedeniyle “çok acil olmadığı” değerlendirilen, Cavaletto’nun (2017, 216) tabiriyle “vicdan meselesi” üzerine kurulu siyaseti yönetmekteki genel beceriksizliktir. Üstelik, daha yakın bir inceleme gösterecektir ki, 76/2016 sayılı yasa eşcinsel çiftlere yasal bir araç —medeni birliktelik— ile tanınmayı mümkün kılmaktadır. Ancak bu, eşler arası eşitlikçi evlilik kurumundan farklıdır ve çiftlere daha az hak sağlamaktadır. Bu durum, özellikle de akrabalık ilişkileri ve eşcinsel çiftlerin evlat edinmemeleri meselelerinde kendini gösterir (a.g.e.). Son olarak, bütün bu gelişmelere rağmen, İtalya LGBTQİ haklarına dair uluslararası sıralamada oldukça gerilerde. Bu durum *International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association* (ILGA-Europe)

[Uluslararası Lezbiyen Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks Derneği – ILGA Avrupa] tarafından derlenen Gökkuşuğu Endeksinde açıkça görülmektedir: Mevcut yasanın LGBTQİ bireylerin hayat kalitesine yaptığı “olumlu etki” sonucunda İtalya 49 ülke arasında 35’inci sıraya yerleşmiştir (ILGA-Europe 2019).

Çatışmanın kökeni: Dünya Aileler Kongresi’nin ortaya çıkışı

Dünya Aileler Kongresi açıkça bir siyasi etkinlik olarak nitelendirilemez. Daha ziyade, isminden de anlaşılacağı üzere, bilimsel bir amacı olduğu iddiasındadır. Aslında, Kongre’nin izi iki akademisyen, Anatoly Antonov (Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi Nüfus ve Aile Sosyolojisi Bölümü başkanı) ve Allan Carson (tarihçi ve 1986’dan bu yana aşırı-muhafazakâr düşünce kuruluşu Rockford Enstitüsü’nün başkanı) arasında gerçekleşen bir toplantıya kadar sürülebilir.²⁶

1988’de Carson, *Family questions: reflections on the American social crisis* [Aile meseleleri: Amerikan toplumsal krizi üzerine düşünceler] kitabını yayımladı. Burada, 1970’lerden beri Amerikan toplumunda süregelen “düşüşü”, doğum kontrol yöntemlerinin kullanımının artması, kürtajın yasallaşması, evlilik sayılarındaki azalma ve kadının istihdama katılarak aile dışına çıkması gibi çeşitli etkenler sonucu oluşan demografik düşüşe bağladı. Carson’a göre, bütün bu etkenler ABD’de 1960’ların sonlarından itibaren yeniden ortaya çıkmaya başlayan feminist hareketin faili olduğu “dişi değerler” sisteminin radikal bir biçimde bozulması olgusuyla doğrudan bağlantılıydı. Ona göre, feministlerin olumsuz etkisi altında, kadınlar kendileriyle “doğal annelik ve eş rolü” arasına giderek daha fazla mesafe koyuyorlar, dikkatlerini evin dışındaki kamusal alandaki meselelere daha fazla veriyorlar ve böylece Amerikan toplumunu yeni enerjiden mahrum bırakarak giderek daha fazla etnik değişim riskine maruz bırakıyorlar.

Carson’un “kuramlarına” Amerikan akademisindeki meslektaşları tarafından pek itibar gösterilmedi. Ne var ki Antonov’dan büyük destek gördü. Rus toplumunda “doğal ailenin” üstünlüğünü yeniden kurmak için uzun yıllardır çalışan Antonov, 1995 yılında Carson’u bir seminer ve toplantı dizisi için Moskova’ya davet etti. Burada buluşan ikili, mevcut siyasi gündeminin üst sıralarına —bir baba, bir anne ve onların çocuklarından oluşan— aile kurumunu getirmeyi zorlayacak bir “kongre” düzenleme fikrini ortaya attılar.

Bu buluşmaların ardından, birinci Dünya Aileler Kongresi 1997 yılında Prag’da düzenlendi. Kongrenin sonuç bildirgesinde “kültür devrimleri, materyalizm ve cinsel özgürlük pek çok demokratik ülkede ahlaki değerlerin hor görülmesine ve yıkılmasına sebep oldu; böylece, evlilik dışı birlikteliklerin, aldatmanın ve boşanmanın kendine yaşam alanı bulmasıyla kürtajın yaygınlaştığı, gayrimeşru veya bekâr ebeveynli çocukların çoğaldığı hedonist toplumlar ortaya

çıkı” (DAK 1997, §4) denilmektedir. Prag Dünya Aileler Kongresi, böylelikle, hem Batılı Katolik Kilisesi ile Ortodoks Kilisesi’nin aşırı-muhafazakârları arasında hem de onlarla eski Sovyet ülkelerindeki komünizm karşıtları arasında kurulacak bir ittifakı filizlendirdi. Bildiride ayrıca şu ifadeler yer verildi: “Aile, Tanrı’nın da buyurduğu üzere, hayat boyu sürecek evlenme akdi ile bir erkek ve bir kadının şu amaçlar doğrultusundaki birlikteliğidir: 1. Hem karı ve hem de koca için destek, koruma, aşk ve hayat arkadaşlığı sağlamak, 2. Dişi/erkek cinselliğini tatmin etmek, 3. Çocukları dünyaya getirmek ve yetiştirmek ve 4. İnsan ırkının devamını sağlamak” (a.g.e. § 11). Bildiriye göre, “en önemli toplumsal birim” olan ailenin temelinde “kökleri cinsiyetler arası psikolojik ve fiziksel farklarda yatan ve birbirini tamamlayan kadın ve erkek doğası” bulunmaktadır. Sonuç olarak, bildiri “bütün hükümetleri ve Birleşmiş Milletler’i geleneksel aileyi destekleyen politikaları teşvik etmeye” davet etti (a.g.e. § 12 ve § 21).²⁷

Verona’da gerçekleşen 13. DAK da işte bu ilk toplantı ile aynı çizgide duruyor ve geçtiğimiz yirmi beş yıl boyunca, 2012 yılına kadar düzensiz, sonrasında ise yılda bir düzenlenen toplantılar serisiyle geliştirilen ve pekiştirilen bir mirası devam ettiriyor. Kendi geleneğine uygun olarak “toplumun tek temel ve sürdürülebilir birimi” şeklinde tanımlanan doğal aile odağını devam ettirmekle birlikte, Verona Kongresi’ndeki tartışmalar sekiz farklı konuyu kapsadı: evliliğin güzelliği, çocuk hakları, bütünsel insan ekolojisi²⁸, tarihte kadın, büyüme ve nüfus azalışı, kadın haysiyeti ve sağlık, ailenin ve hayatın hukuki müdafaası, aileleri ve doğum oranlarını artıran politikalar.²⁹ Bu anlamda, doğal aile fikri, geçmişte olduğu gibi Verona’da da, cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik meselelerine ve bu vesileyle toplumsal ve siyasi düzeni şekillendiren unsurlar olarak kadınların ve LGBTQİ’lerin rolüne dair bir dizi tartışmanın kılıfı olarak işlev gördü.

“Aile meseleleri” yorumlanışları, ifade edilişleri ve yasa maddelerine aktarılışları sürecinde kendilerine atfedilen bilimsel niteliği kaybettiler ve tartışmalı siyasi konular haline geldiler. Doğal aile savunucuları ile transfeminist aktivistler arasında Verona’da çıkan çatışmanın kalbinde yatan, DAK’ın 1997 sonuç bildirgesinde de açıkça ifade edilen, doğal cinsel iki biçimliliğin³⁰ (yani, sadece iki cinsiyet vardır ve bu ikisi birbirinden fiziksel, genetik ve psikolojik özelliklerin karşılaştırılması vesilesiyle ayrıştırılabilir) var olduğu ön kabulüdür. Sonuçta, biyolojik olarak iki ayrı cinsiyetin varlığı, bireylerin doğal bir ayrımla kamusal ve özel alanda farklı rollere, ayrıca farklı fırsatlara, haklara ve yükümlülöklere sahip iki toplumsal cinsiyet -eril ve dişil- kategorisine bölünmesinin temelini oluşturur. İtalya’da, bu özcü yaklaşımın kökleri Vatikan’ın ülkenin siyasetindeki etkisi nedeniyle çok derinlerde; özellikle de konu biyo-etik, cinsellik ve eğitim olduğunda (Garbagnoli 2017). Daha genel bir ifadeyle, bu yaklaşım, nereden geldiklerinden ya da herhangi bir toplumsal, dini kurumu veya sivil toplum kuruluşunu temsil edip etmediklerinden bağımsız olarak, Dünya Aileler Kongresi ile ilişkili bütün tarafların hareketlerine yön veren ortak ön kabulü oluşturur.

1960'ların feminist hareketleri biyolojik cinsiyetin, sadece iki olası toplumsal cinsiyet arasındaki hiyerarşik ilişkiler üzerine kurulmuş bir toplumsal ve siyasal düzeni kaçınılmaz olarak şekillendirdiği varsayımını sorgulamak açısından önemli bir rol oynadı. Aslında, feminist itirazların cinsiyet kavramının kendisinin politikleşmesine ve cinsiyetin doğal olduğu varsayımından uzaklaşılmasına³¹ nihai katkısı oldu (Hawkesworth 2013). Benzer biçimde, feministler “erkeklik ve kadınlıkla ilişkili belirli kültürel özellikleri” ve cinsiyetler arası eşitsizliğin toplumsal yapısını ortaya çıkarmak için toplumsal cinsiyet kavramını ortaya attılar (a.g.e., s. 36). Feminist hareketin, genellikle (ve sorunlu yanlarıyla birlikte) “feminist dalgalar” olarak tanımlanan ilerleyen aşamaları (Evans ve Chamberlain 2015) feminist bakışın ufkunu genişleterek ikili toplumsal cinsiyet vizyonunun ötesine taşıdı ve böylece LGBTQİ topluluğuna yönelik ayrımcılıkla mücadeleleri ve LGBTQİ'lerin özgürleşme taleplerini kucakladı. Bu sayede, toplumsal cinsiyet analizi hareketin kapsamını genişletti ve erkek, kadın ve LGBTQİ öznelliklerin içinde buldukları toplumsal cinsiyet, sınıf, ırk ve etnik köken, fiziksel beceri ve dini inanca dayalı eşitsizliklerin temelini oluşturan, fırsatları taraflı bir şekilde sunan yapıların yer aldığı çeşitli koşulları açık etti. Ayrıca, feminist hareketlerin İtalya bağlamında çok ciddi kültürel ve siyasi etkileri de oldu. Kürtaj ve boşanma hakkı gibi zaferler ve aynı cinsten çiftlerin tanınması gibi kazanımlar ile kamusal tartışmanın merkezine toplumsal cinsiyet eşitsizliği meselesini yerleştirerek, İtalyan toplumu ve siyaseti üzerinde uzun süre hüküm süren doğal düzenin taşıyıcı kolonlarından bazılarını zayıflattılar.

Feminist ve LGBTQİ aktivizminin önlerine çıkarılan bütün engellere rağmen elde ettikleri kazanımları ışığında, ailenin doğallığı fikrinde vücut bulan özcü görüşün pek çok taraftarı kendi iddialarını yaygınlaştırmaya devam etmek için kullandıkları yöntemleri değiştirmek durumunda kaldılar. 2000'li yılların başında, *toplumsal cinsiyet*³² Vatikan tarafından —pek çok toplumsal cinsiyet ve cinsellik “uzmanının” yardımıyla— (trans)feminist hareketlerin zaferlerinden ağır darbeler almış olan seküler bir toplumdaki mevcut iktidar ilişkilerini hedef alan bir “retorik cihaz” olarak tanımlandı (Garbagnoli ve Prearo 2018).

Toplumsal cinsiyet terimi İngilizceden İtalyancaya hiç tercüme edilmemiştir; çünkü doğal düzen üzerine kurulu gündelik hayata dışarıdan getirilen bir kavram olduğu vurgusu korunmak istenmiştir. Bu terim ile “feminist-eşcinsel-Marksist seçkinlerden oluşan baskıcı bir azınlık” (Bellè ve Poggio 2018, 122) mensubu kadın akademisyenler tarafından icat edilmiş bir sözde ideolojiye gönderme yapılmakta ve cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik gibi kavramları “sapkınlaştırmak” amaçlanmaktadır. Doğal düzeni terk etmenin son derece olumsuz sonuçlarını anımsatan *toplumsal cinsiyet* “cihazı” iki biçimli cinselliği doğal bir varsayım olarak yeniden tesis etmek için tasarlandı. Ancak bu tasarının pozitif bir çabası vardı: “ailenin hiyerarşik düzeninden [ya da]

kadınların erkeklere doğal olarak itaat etmesinden” (Garbagnoli ve Prearo 2018, 21-23) açıkça bahsetme imkânının kalmadığı bir bağlamda, erkekler ve kadınlar arasındaki “antropolojik tamamlayıcılığı” övme çabası. Kısacası, *toplumsal cinsiyet* “cihazı” bu olumlu retorik sayesinde, cinsiyetler arası hiyerarşiyi yeniden tesis etmek için kasıtlı bir biçimde inşa edildi. Bir taraftan kadınlar ve erkeklerin eşit saygınlığa sahip olduğunda ısrar edilirken (çünkü başka türlü yapılamaz), diğer taraftan kadınların doğal (fiziksel ve ahlaki olarak) özgünlükleri temelinde imkânlar ve rollerdeki farklılaşma açıklandı (bu özgünlük “eş” ve “annelik” kavram ikilisinin kullanımında etkili bir biçimde görüldü).

Son yıllarda, tepeden aşağı tasarlanan bu cihaz bir “esas çerçeve” (Snow ve Benford 1992) olarak Katoliklikten ilham alan muhafazakâr aktivistleri yeniden harekete geçirmekte mükemmel performans gösterdi. Bu cihazın tepkisel karakteri (hem “kuramsal ve siyasi bir devrime gösterilen tepki [hem de] böylesi bir devrimi hedef alan ve duvarında delik açan özcü bakış açısını yeniden tesis edecek tartışmaları üretecek bir araç olarak anlaşılan karakteri [Garbagnoli ve Prearo 2018, 12.]) “1968 sonrası özgürlüklere yönelik saldırılar” (a.g.e., s. 68) ile kendilerini dolandırılmış hissedilen Katoliklerin yaptığı aktivizmin görüntüsünü iyileştiriyordu.

Çatışmanın merkezinde: NUDM’nin ve *toplumsal cinsiyet* karşıtı protestoların ağları

NUDM aktivistleri ve DAK katılımcılarının aynı anda bir arada bulunması sonucunda, üç gün boyunca Verona iki karşıt hareket arasındaki açık çatışmanın sahası haline geldi. Bir yanda, insan kimliğine ve insan bedenine dair kendini tanımlama hakkını³³ savunmayı amaçlayan ve şiddetin her türüne (fiziksel, psikolojik, ekonomik, sembolik, doğum esnasında uygulanan³⁴) ve dünyaya dair “doğal” temelli bakış açısından ve dolayısıyla cinsiyetler arasındaki doğal hiyerarşik ilişkilerden kaynaklanan baskıya karşı çıkan bir hareket vardı. Diğer yanda ise, doğası gereği muhafazakâr, doğal aileyi savunmaya çalışan bir hareket. Sözde “*toplumsal cinsiyet* ideolojisine karşı mücadele” ile hayata döndürülen bu hareket, mümkün olan tek cinsiyetler olan kadın ve erkek cinsiyetlerinin “antropolojik tamamlayıcılığı” üzerine oturtulmuş cinsiyetlendirilmiş ve cinselleştirilmiş düzene dair geleneksel bakış açısını yeniden canlandırdı (Prearo 2017). Ancak her ikisi de tek tip aktörler değildiler. Aksine, bunlar ortak çıkarlar üzerine kurulu paylaşılan eylem programlarını destekleyen çeşitli aktörleri bir araya getiren kolektif hareket *ağlarıydı* (Diani 1992). Her iki ağ da Verona’ya kendi gündemleriyle olduğu kadar kendi aktivizm tarihleriyle birlikte geldiler.

NUDM hareketinin kökenleri 2015 yılında Arjantin’de kadına yönelik eril şiddet ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetin her türüne açık bir karşı çıkış olarak başlamış *Ni Una Menos* aktivizmine

dayanır. *Non Una Di Meno* hareketi, isminden de anlaşılacağı üzere, Arjantin'deki hareketle güçlü bağlantılara sahiptir.³⁵ Ancak, hareket kendisini İtalya'da toplumsal cinsiyet temelli şiddetin her türüne karşı mücadelenin, bütün toplumsal cinsiyetlerin tanınması talebinin, üreme haklarının (özellikle de kürtaja dair 194 sayılı kanunun) savunusunun ve ev içerisinde kadının üstlendiği bakım işlerinin tanınmasının kolektif bir referans noktası olarak kurdu.

2016 yılının Haziran ayında NUDM hareketinin kenetlenmesine yol açan önemli bir gelişme yaşandı: Roma'nın hemen dışında, Sara Di Pietrantonio adlı genç bir kadın erkek arkadaşı tarafından vahşice öldürüldü. Aşırı şiddet içeren bir vaka olmasından ötürü bu cinayet medyanın ve kamuoyunun uzun süre ilgisini çekti. Fakat, ana akım medya tarafından geliştirilen anlatı, olayı trajik bir şekilde sona eren bir "aşk" hikâyesi olarak ele aldı, katili eleştirmek yerine çoğunlukla maktulü "yanlış kişiyi" seçtiği için eleştirdi. Böyle bir yaklaşıma —toplumsal cinsiyet temelli şiddetin yayılmasına olanak sağlayan kültürel havayı devam ettirdiği için suç ortağı olarak görülen yaklaşıma (Giomi ve Magaraggia 2017)— açıktan karşı çıkışla Roma ve çevresinde kadına yönelik eril şiddet ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet konularında toplantılar düzenleyen ve tartışmalar yürüten pek çok girişim kuruldu.

Bu girişimlere öncülük eden üç kurum oldu. Bunlar toplumsal cinsiyet temelli şiddete karşı ve sağlık hakkının herkese sağlanması için kampanyalar yapan *Io Decido* (Ben Karar Veririm) ağı; İtalya'da kadın hakları mücadelesinde uzun bir geçmişi olan ve kökleri Direniş hareketine uzanan *Unione Donne in Italia* (İtalya Kadınlar Birliği)³⁶; ve eril şiddete karşı kadınların yönettiği gönüllü kuruluşları bir araya getiren *D.i.Re* ağı (*Donne in Rete contro la violenza*, Şiddete Karşı Kadın Ağı)³⁷. Bu üç örgüt kaynağını ataerkil ve heteronormatif kültürden alan ve kamusal veya özel var olunan bütün alanlara içkin bir unsur olan toplumsal cinsiyet temelli şiddete dikkat çekebilmek için birleştiler. Böylece, İtalya'da, Arjantin örneğinde de görülene benzer bir protesto dalgasının yükselişine yol açtılar. Bunu "hep birlikte çıktığımız bir yolculuk" olarak tanımlamaları katılımı genişletti ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele eden hukuki statüsü olan veya olmayan bütün örgütleri harekete dahil etti.³⁸

NUDM ağının ilk hedefi, kadına yönelik eril şiddet ve toplumsal cinsiyet temelli her türlü şiddetle mücadele için bir Feminist Plan kaleme almak oldu.³⁹ Bu plan "tematik yuvarlak masa" toplantıları serileriyle yapılandırılmış yatay bir işbirliği modeli benimsenerek kaleme alındı. Şiddetin farklı meseleleri çapraz kesen doğasını ortaya çıkarmayı ve bunu tartışmaya açmayı hedefleyen bu toplantılar pek çok farklı konu üzerine yapıldı: şiddetin yasal ve hukuki yönleri, iş yaşamı ve refah seviyesi, sağlık ve üreme hakları, eğitim ve göç, medyada şiddetin ifade edilişi, toplumsal hareketlerde cinsiyetçilik, bedenle ilgili konular, şehirlerdeki yaşam koşulları ve çevresel sürdürülebilirlik. 2017 yılında ulusal çapta düzenlenen mitingde sunulan bu Feminist Plan,

hareketin analitik stratejisini ortaya koydu ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet olgusunu yapısal ve kültürel eşitsizliklerin kesiştikleri noktaya yerleştirmeye yardımcı oldu (Pavan ve Mainardi 2018).

Mücadele hattının diğer tarafında ise Katoliklikten ilham alan ve “*toplumsal cinsiyet* ideolojisine” ortak bir karşı çıkış etrafında buluşan muhafazakâr aktivistlerin oluşturduğu ağ yer alıyordu. NUDM’da olduğu gibi, İtalyan *toplumsal cinsiyet* karşıtı aktivistlerinin oluşturduğu ağın da kökleri yurtdışındaki bir protestoya, bu vakada ilkokullardaki toplumsal cinsiyete yönelik eğitim programlarının tehlikelerine dair kamusal alandaki tartışmaların halihazırda oldukça canlı olduğu Fransa’ya uzanıyor (Garbagnoli ve Prearo 2018). Nitekim, NUDM’den farklı olarak, İtalyan *toplumsal cinsiyet* karşıtı protestolar 2013 yılında, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılıkla mücadeleyi hedefleyen “Decreto Scalfarotto” ve yukarıda bahsi geçen “legge Cirinnà” yasa tasarılarına karşı yükselen sert muhalefetle kendi iddialarını bir araya getirerek başlamıştır.

Toplumsal cinsiyet karşıtı, herhangi bir konumu ya da unvanı olmayan sıradan göstericiler iki ayrı ama birbirini tamamlayan kategoriye ayrılırlar. Bir yanda özellikle “*toplumsal cinsiyet* ideolojisi” ile savaşmak için yakın zaman önce oluşturulmuş gruplar var. Diğer yanda ise İtalyan aşırı sağ ile ilişkili, halihazırda aktif olan kürtaj karşıtı ve muhafazakâr Katolik örgütlerin oluşturduğu daha radikal bir bileşen bulunmakta (Garbagnoli 2017). İlk gruba ait kişileri temsil eden bir örnek olarak doğrudan Fransız muadilinden etkilenecek kurulan ve ilkokullardaki toplumsal cinsiyet konularındaki eğitimsel programlara karşı çıkan *La Manif Pour Tous Italia – Generazione Famiglia* (LMPTI) örgütü verilebilir. İlk *toplumsal cinsiyet* karşıtı gösterilerde öncü rolü oynayan LMPTI kısa sürede İtalya’daki hareket için bir referans noktası haline geldi: *Forum delle Associazioni Familiari* (Katolik aile derneklerinin en büyüğü), yakın zaman önce doğal aileyi savunmak için oluşturulan komiteler (örneğin *Comitato Difendiamo i Nostri Figli*) ve aşırı sağ ile yakın bağlantıları bulunan Katolik dernekler (örneğin *Milithia Christi* ve *Alleanza Cattolica*) dahil pek çok grubu kapsayan bir şemsiye örgüt olarak hareket etti (a.g.e).

Bu ağın kürtaj karşıtı aktivizm ile bağlantılı unsurları “*toplumsal cinsiyet* ideolojisi” karşıtı mücadelede kendi kampanyalarını yeniden canlandırma ve kürtaj karşıtı mücadeleyi “toplumsal olarak daha kabul görececek yollarla” sürdürme fırsatını gördü (Garbagnoli 2017, 158). Uzun yıllardır İtalya’da faal olan kürtaj karşıtı *Movimento per la Vita*⁴⁰ örgütünden bağımsız olarak (Avanza 2018), *toplumsal cinsiyet* karşıtı ağın bu unsurları esas olarak üç grup tarafından yönlendirilmektedir: 2007 yılında kurulan ve doğrudan *toplumsal cinsiyet* fikrine karşı ilk harekete geçen gruplardan biri olan *Scienza e Vita*⁴¹ ile 2012 yılında kürtaj ve LGBTQİ karşıtı uluslararası ve ulusaşırı örgütlerin İtalya şubeleri olarak kurulan *Giuristi per La Vita*⁴² ve *Notizie per la Vita* (Garbagnoli 2017). Bu bileşenin de *Lega*, *Fdi* ve *Forza Nuova* ile olduğu kadar sağcı

ulusal Katolik örgütleri ve pek çok uluslararası tepkisel toplumsal hareketle (Brezilyalı “Gelenek, Aile ve Özel Mülkiyet” hareketi gibi) İtalya’daki aşırı sağın farklı tezahürleri ile güçlü ilişkileri bulunmaktadır (a.g.e.).

Çok çeşitli endişelerden hareketle oluşan transfeminist NUDM ağı ve “*toplumsal cinsiyet ideolojisi*” ile savaşılan gruplar bir sonraki bölümde de göreceğimiz üzere türlü hareket stratejileri benimseyerek Verona’daki Dünya Aileler Kongresi vesilesiyle düzenlenen etkinliklerde bir sentez bulmayı başardılar.

Meydanlarla kongre salonları arasında. Gösteri repertuarı

Dünya Aileler Kongresi’ni sahneleme, yani, iki cinsiyetin doğal niteliklerine ve bunların antropolojik olarak birbirlerini tamamladıklarına dair varsayımların doğrulandığı bilimsel oturumlar organize edilmesi kararı tam da *toplumsal cinsiyet* karşıtı hareketin karakterini ortaya çıkaran bir hamledir. Bu tarz eylemler Verona’daki gibi uluslararası etkinlikler düzenleme ile sınırlı değildir. Harekete yeni aktivistlerin devşirildiği ve bunların aynı zamanda hareketin öncü örgütlerinin liderleri de olan “uzmanlar” ile (örneğin, *Family Day- Comitato Difendiamo i nostri figli* kurumunun sözcüsü olan beyin cerrahı Massimo Gandolfini, ya da *Giuristi per la Vita* örgütünün başkanı olan avukat Gianfranco Amato) doğrudan temasa sokularak intibaklarının sağlandığı enformel toplantılar da sıklıkla düzenlenmektedir.

Saha araştırmaları bu etkinliklerde takip edilen özel bir formatın varlığını ortaya koyuyor. Genellikle cinsiyet farklılığının biyolojik, genetik ve antropolojik ön kabullerinin gözden geçirilmesiyle başlanıyor, daha sonra “*toplumsal cinsiyet* kuramının” temel ilkelerinin ve bunların yarattığı risklerin tanımlanması ile devam ediliyor ve “*toplumsal cinsiyet* ideolojisinin yayılmasını durdurmak” için doğrudan harekete geçilmesine yönelik çağrı ile son buluyor. (Garbagnoli ve Prearo 2018, 52-53). Dahası, yaygınlaştırma etkinlikleri genellikle bilinç yükseltme ile kol kola ilerliyor; örneğin, *Quaderni di Scienza e Vita* (Bilim ve Hayat Hakkında Kitaplar) yayınlarının bağlı olduğu örgütün internet sitesinde de söylendiği üzere amaç “bilimdeki gelişmelerle insan hayatına saygı arasındaki hassas ilişkiye dair kavrayışımızı derinleştirme.”⁴³

Kendi taleplerine uygun bir kültürel iklim yaratmaya çalışan *toplumsal cinsiyet* karşıtı ağ, bu tür hamlelerin yanı sıra, kamusal alanlarda düzenlenen yürüyüşler ve benzeri başka gösteriler düzenlemek gibi kolektif katılım yöntemleriyle yakından ilişkilendirilen bir repertuar da edinmektedir. Sokak gösterilerinin düzenlenip düzenlenmeyeceği tartışması, platforma üye gruplar arasında ayrışmaya neden olan bir mesele olmaya devam ediyor. Kürtaj karşıtı ve *toplumsal cinsiyet* karşıtı davayı kadın düşmanlığı ve kökten dincilik gibi olumsuz çağrışımlardan korumak amacıyla, hareketi yeni bir ambalajla sunma yönünde gayretler varken, bu eski

taktiklerin ne kadar etkili olduğu hâlâ grupları ayrıştıran bir konu (Avanza 2018). Buna rağmen, Verona Kongresi'nin sonunda 31 Mart 2019 tarihinde düzenlenen Aile Yürüyüşü örneğinde olduğu gibi Katolik aktivist ağı düzenli olarak kamusal gösteriler yapıyor. Ancak bunların kendilerine özgü bazı özellikleri mevcut. Aslında, *toplumsal cinsiyet* karşıtı protestolar festival havasında düzenleniyor (Paternotte ve Kuhar 2017, Prearo 2017). Platform içindeki bölünmeler ile kendi protesto gösterilerini feministlerinkilerden ayrıştırma arzusunun kesiştiği yerde, bu tür etkinlikler düzenleme kararları çok belirgin bir stratejiyi takip ediyor. Bir yandan, gösterilerin festival havasında olması bunların düşük risk içerdiği algısını yaratarak eylemleri meşrulaştırıyor ve böylece gençlerin, yetişkinlerin, kadınların, erkeklerin, yaşlıların ve çocukların etkinliklere katılımını olanaklı kılıyor. Diğer yandan, siyasi ve dini elitlerin *toplumsal cinsiyet* karşıtı davayı desteklemeleri, bu desteğin doğrudan erişeceği karar alma süreçlerini daha fazla etkileme ihtimali yaratması nedeniyle, yapılan protestoların barışçıl bir karakterde olmasını sağlıyor (Rucht 1996).

Protestoların barışçıl olması arzusu, Verona'da düzenlenen yürüyüşte olduğu gibi, organizasyona çok ciddi emek harcanması anlamına geliyor. Geniş katılım olduğu algısını oluşturmaya yetecek kadar uzun ancak katılımcı sayısını yüksek tutacak kadar da kısa ve merkezi bir konuma sahip bir rotanın belirlenmesi bu hazırlığın bir parçası. Bir diğer parçası ise hareketin liderlerinin otoriter sesleriyle “mutlu” doğal ailelerin sunumunu bir araya getirecek kürsü konuşmalarının tasarlanması. Son olarak, gösteriye getirilen pankartların İtalyan Polisi (Soruşturma ve Özel Operasyonlar Birimi, İtalyanca ismiyle *Digos*) ile birlikte gözden geçirilmesi ve “siyasi partilere gönderme yapmayan olumlu mesajlar” içerdiklerinden emin olunması da hazırlıkların içerisinde yer alıyor.⁴⁴

Doğrudan eyleme geçmek, tam tersine, sloganı “daimi galeyan hali” olan NUDM'nin hareket tarzında öne çıkıyor. Daha önce de belirtildiği üzere, 2016 yılında düzenlenen, ulusal düzeyde katılım sağlanan yürüyüş vesilesiyle NUDM örgütlü hale geldi ve İtalyan siyaset arenasında kolektif bir aktör olarak varlık kazandı. Verona'da 30 Mart 2019 tarihinde düzenlenen ve Porta Nuova tren istasyonundan başlayarak Porta Vescovo istasyonuna kadar uzanan protesto gösterisi, her yıl 25 Kasım'da Roma'da Uluslararası Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü kapsamında düzenlenen yürüyüşle benzer bir şekilde organize edildi. Her yıl ulusal düzeyde katılımı gerçekleşen ve hareketin mevcut siyasi koşullara uygun bir şekilde şiddete karşı çıkma taahhüdünü yenileyen bu yürüyüş vesilesiyle NUDM'nin yereldeki bileşenleri bir araya geliyor. Dahası, NUDM yerel ve bölgesel toplantılarını hareketin odaklandığı başlıca konulara kamuoyunun ilgisini çekeceği ve bu sayede güç kazanacağı bir yürüyüşle tamamlamayı hedefliyor.

Yıllık yürüyüşe ek olarak, NUDM iki tür etkinlik daha düzenliyor. Bir yandan belirli siyasi gelişmelere karşı küçük ölçekteki protesto gösterilerinin düzenlenmesine destek veriyor. 2019'da

bunların en yüksek profilli olanı düzenlendi, 28 Eylül'de Uluslararası Güvenli Kürtaj Günü vesilesiyle pek çok şehirde gösteriler yapıldı; 27 Eylül'de Küresel İklim Grevi'ne NUDM da katıldı; 1 Kasım'da Kürtlerle dayanışma gösterisi düzenlendi ve yaz ayları boyunca sarı-yeşil hükümetçe çıkarılan *Decreto Sicurezza* (Güvenlik Kararnamesi) karşıtı gösteriler yapıldı. Bütün bu küçük ölçekli eylemler, toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile göç akınlarını kontrol etme (ya da bunlarla mücadele etme) politikaları veya çevre duyarlılığına kayıtsız kalan politikalar arasında sıkı bir bağ olduğu düşüncesinden hareketle düzenleniyor. Bütün politikaların ortak noktası ise insan bedeninin, bireysel deneyimin, kırılganlıkların ve aynı zamanda doğal kaynakların sömürsüdür. Diğer yandan ise, NUDM Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle dünya çapında düzenlenen pek çok diğer protesto ile denk getirilen bir feminist grev örgütlenmektedir. Feminist grev, ekonomik üretim ve toplumsal yeniden üretim alanlarında her gün karşılaştıkları farklı türlerdeki ayrımcılık ve şiddete dikkat çekmek amacıyla kadınları yaptıkları her türlü işi ve bakım işini bırakmaya çağırıyor (Arruzza, Batthacharya, ve Fraser 2019).

Çatışmayla özdeşleştirilen ittifaklar. Toplumsal cinsiyet karşıtı ağ ve Lega ile bağlantıları

Yukarıda da ifade edildiği gibi, Verona'da *toplumsal cinsiyet* karşıtı ağlarla NUDM'yi karşı karşıya getiren cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik üzerinden ilerleyen çatışma sadece Kongre salonları veya sokaklarla sınırlı kalmadı, sarı-yeşil hükümet içerisinde de yankı buldu. Beş Yıldız Hareketi ve *Lega* Kongre'ye dair birbirinden ayrışan yaklaşımlar geliştirdi. Her ne kadar etkinlik boyunca ifade edilen bazı görüşlerin gerici karakteri hakkında genel beyanlarda bulunmanın ötesine geçemeseler ve bunun alttan alta önerdiği modeli sorgulamasalar da Beş Yıldız Hareketi Kongre'ye katılmayı reddedip ve onu sert bir şekilde eleştirerek kendisini Kongre'den tamamen ayrıştırdı.

Halbuki *Lega*'nın Dünya Aileler Kongresi'nin hem düzenlenme hem de gerçekleştirilme aşamasında gösterdiği katılım, parti ile İtalya'daki Katolik inancından beslenen muhafazakâr kurumlar arasındaki uzun zamandır süregelen ittifakı ortaya serdi. Etkinliğe ev sahipliği yapmak üzere Verona şehrinin tercih edilmesi kesinlikle halihazırda önceden kurulmuş ittifak ilişkilerinin bir sonucuydu. Aslında, Temsilciler Meclisine seçilmeden ve de Aile ve Engelliler Bakanı olarak atanmadan önce Lorenzo Fontana, Federico Sboarina liderliğindeki *Lega* yönetiminin Verona belediye meclisi üyesi ve belediye başkan yardımcısı olarak görev yapıyordu. Hatta bu dönemde kürtaj karşıtı girişimlere kaynak aktarma amacıyla 2018 yılında "*Verona città per la vita*" (Verona, yaşamdan yana⁴⁵ şehir) önergesini meclisten geçirmiştir. Fontana siyasi kariyeri boyunca, *Lega*'nın popülist siyasetinin *toplumsal cinsiyet* karşıtı yönlerini öne çıkarmaya çalışmış, özellikle de kürtaj hakkının sınırlandırılması (doğum oranlarındaki düşüşle mücadele etme amacıyla) ve

doğal ailenin korunması için (evli çiftlere daha çok çocuk yapmaları için yardımlarda bulunmuştur) kampanyalar yürüttü. Başbakan olarak atandıktan sonra ise “gökkuşağı ailelerin” varlığını inkar etmiştir.

Donà'nın da belirttiği üzere (2019), Fontana'nın güçlü bir şekilde desteklediği Dünya Aileler Kongresi'nin sonunda açıklanan Verona Bildirisi'nin içeriği ile *Lega*'nın 2018 seçim bildirgesindeki bazı anahtar temalar arasında ciddi örtüşmeler bulunması şaşırtıcı değil. Bunlar arasında “toplumun temel birimi” ve çocukların ilk eğitildikleri yer olan ailenin öne çıkartılması, İtalyan aileleri destekleyecek uygun kamusal politikaların ve finansal teşviklerin yapılması, ebeveynliğin heteroseksüel doğasının vurgulanması ve “ebeveyn 1 ve ebeveyn 2 gibi terimler” yerine “doğal” anne-baba, karı-koca rollerinin yeniden resmen tanınması bulunmaktadır.⁴⁶

Verona Bildirisi'nin çocuk hakları vurgusu, *Lega* ile *toplumsal cinsiyet* karşıtı hareketler arasındaki ittifakın bir diğer önemli temasını ortaya koymaktadır: “*toplumsal cinsiyet* ideolojisi” adını verdikleri ideolojiye karşı ortak mücadele. Verona Dünya Aileler Kongresi'nin sonuç bildirgesi çocukların şu haklara sahip olduğu belirtilmiştir: “Doğalarına saygı gösterilmesi, biyolojiyle uyumlu bütüncül bir cinsellik geliştirmelerinin desteklenmesi” ve “masumiyetlerinin, onlara okulda veya televizyon ve internet aracılığıyla dayatılan erken cinselleştirmeden korunması” (DAK 2019, §2). Çocukları korumak adına alınan tedbirlerden biri, Marco Bussetti'nin 2018'de çıkardığı ve her okulun *Piano Triennale dell'Offerta Formativa* (sunulan eğitsel hizmetlerde üç yıllık plan) kapsamında sağladığı ders dışı faaliyetlere çocukların katılımı için ebeveynlerin onamının zorunlu hale getirdiği bakanlık genelgesidir. Bu faaliyetler arasında, 107/2017 sayılı ve “*Buona Scuola*” (İyi Okul) reformu adıyla bilinen yasada sıralanan ve Renzi hükümetinin “cinsiyetler arası eşitlik ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile her türlü ayrımcılığın önlenmesi” amacıyla yürüttüğü faaliyetler de bulunmaktadır (107/2015 sayılı Yasa, Madde 1/16).

Ancak, Verona'da *Lega* ile *toplumsal cinsiyet* karşıtı ağ arasındaki yakın ittifakın başka bariz göstergeleri de görüldü. Bunlar arasında özellikle “*ddl Pillon*” adıyla bilinen 735 sayılı *disengo di legge* (yasa teklifini) savunan Senatör Simone Pillon'un katılımı öne çıkmaktadır. Bu yasal düzenleme, aile kanununda olduğu kadar boşanma ve çocukların velayeti meselelerini düzenleyen kanunlarda da bir sürü değişiklik getirmeyi amaçlıyordu. *Ddl Pillon* yasa tasarısının başlıca bileşenleri *Lega*'nın seçim bildirgesinde yer alıyordu ve Beş Yıldız Hareketiyle *Lega* arasındaki hükümet kurulurken imzalanan yazılı anlaşmada da bu tasarıya olduğu gibi yer verildi. Senato'nun Yasama Komisyonu'nda pek çok oturumda tartışılan yasa teklifi başlıca dört alanda değişiklik getiriyordu: boşanmak isteyen çiftlere zorunlu ve ücreti karşılanabilecek arabuluculuk; her iki ebeveyn için de çocukların velayetinde eşit haklar; çocukların doğrudan bakımı için her iki ebeveyne de sorumluluk yüklenmesi; ebeveynler arası uzlaşmayla mücadele için tedbirler.

Teklifle ulaşmak istenen amaç “aile içi çatışmaları mahkemelerin yetki alanından çıkartmak ve [...] sorumluluğu yeniden aileye ve ebeveynlere yüklemek” (Siviero 2018, 22). Ancak, bu tasarı hem mecliste hem de meclis dışında NUDM’nin de dahil olduğu çok sert bir muhalefetle karşılaştı ve *Family Day-Comitato Difendiamo i Nostri Figli* örgütünün bir üyesi olan (ancak o dönem geçici olarak üyelikten istifa etmiş olan) Senatör Pillon’un da kendini çok uzak konumlandırmadığı İtalyan *toplumsal cinsiyet* karşıtı hareketin bir zaferi olarak değerlendirildi.

Sonuç

Sözümona bilimsel bir buluşma olarak düzenlenen Verona Kongresi ile birlikte aileye dair hiçbir zaman yok olmamış ancak üstü örtülmüş bir tartışma yeniden alevlendi. İtalya’da, dünyanın geri kalanında olduğu gibi, çatışma çeşitli toplumsal hakikatler arasında bir çarpışmaya yol açtı. Bir yanda, mümkün olan sadece iki cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki hiyerarşik bir ilişki üzerine kurulmuş bir kurum olan geleneksel aileyi savunanlar bulunuyordu. Diğer yanda ise kendi fiziksel bedenini olduğu kadar toplumsal kimliğini de tayin hakkını talep edenler ile cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel tercih ve yönelim temelli her türlü ayrımcılığa karşı çıkanlar. Ancak şunun altının çizilmesi son derece önemli: Verona Kongresi bu çatışmayı yaratmadı, var olan çatışmayı alevlendirdi. Bu makalede gösterildiği üzere, cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik etrafındaki çatışmalar kadar kadınların ve LGBTQİ topluluğunun haklarına dair meseleler de uzun süredir mevcut. Bu çatışmanın kökleri, özellikle İtalya örneğinde, Vatikan ve Katolik kurumların muhafazakâr dünyasının güçlü varlığından ağır biçimde etkilenen kültürel ve değerler sisteminin içerisine uzanıyor.

Verona Kongresi toplumsal ilgiyi tamamen zıt dünya görüşlerine ve cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik konularında farklılaşan görüşlerle bağlantılı siyasi tasarımlara yönlendirmede önemli bir rol oynadı. Resmi kurum ve gruplar; ağlar ve hareketler; siyasi partiler ve kuruluşlardan oluşan, çatışmayı yönlendiren ve verilen tepkilerin karmaşasında onları birleştiren bir dizi farklı siyasi oyuncuya daha yakından bakmaya başlamamız için kıymetli bir fırsat sundu.

Verona’daki üç günlük etkinlikten bu yana, ikinci Conte hükümetinin iktidara gelmesine rağmen, çatışmanın esası değişmedi. 23 Kasım 2019 tarihinde düzenlenen ve ulusal çapta katılım gösterilen eylemin düzenlenmesinde de anlaşılacağı üzere NUDM kadına yönelik eril şiddetin ve her türlü toplumsal cinsiyet temelli şiddetin sona ermesi için siyasi partilerden bağımsız olarak mücadele vermeye devam ediyor. 30 Mart’taki eyleme Laura Boldrini’nin katılımı gibi durumlar ise siyasi partilerin genel programları kapsamında olmaktan ziyade kişisel girişimlerle gerçekleşiyor.

Diğer yandan, *toplumsal cinsiyet* karşıtı ağ ve İtalyan sağ (özellikle *Lega* ama ayrıca FdI ve büyük oranda *Forza Nuova*) arasındaki siyasi ve entelektüel bağ bazı istisnai durumlar (yeni sarı-kırmızı hükümetin⁴⁷ Pilon yasa tasarısından vazgeçmesi gibi) haricinde güçlü bir şekilde duruyor. Çeşitli vesilelerle (örneğin 19 Ekim 2019'da merkez sağın San Giovanni Meydanı'ndaki gösterisinde) Salvini ve Meloni gibi siyasi liderler *toplumsal cinsiyet* karşıtı hareketin bütün çerçevesini, taleplerini ve eylem planlarını tamamen benimsemiş olduklarını gösteren konuşmalar yapıyorlar. Konuşma yaptıkları kürsüye dini sembolleri ve İtalyan bayrağını yan yana yerleştiren sağ cenah liderler eşcinsel çiftlerin ebeveynlik haklarını reddettiklerini açıkça belirttiler ve “çocuk haklarını savunma” gerekliliğinin altını çizdiler. Eskiden düzenlenen Aile Günlerinde olduğu gibi, kürsüde yanlarına evli, heteroseksüel, İtalyan, çocuklu aileleri alarak Verona'da düzenlenen Dünya Aileler Kongresi'nin Sonuç Bildirgesinde belirtilen “ahlaki ve ekonomik kriz” karşısında İtalyan aileleri koruyacak siyasi aktörlere ve politikalara “ihtiyaç duydukları” mesajını iletiyorlar.

Bir sonraki Dünya Aileler Kongresi'nin nerede gerçekleşeceği henüz açıklanmamış olsa da 2020 yılı başı itibarıyla İtalya'daki gittikçe daha da belirsizleşen toplumsal ve siyasi bağlamı tasvir eden bu çatışma devam edeceğe benziyor.

Kaynakça

Arruzza, C., T. Batthacharya, ve N. Fraser. 2019. *Femminismo per il 99%. Un manifesto*. Bari: Laterza.

Avanza, M. 2018. “Plea for an Emic Approach Towards ‘Ugly Movements’: Lessons from the Divisions within the Italian Pro-Life Movement.” *Politics and Governance* 6 (3): 112–125. doi:10.17645/pag.v6i3.1479.

Bellè, E., ve B. Poggio. 2018. “New Faces of Populism: The Italian Anti-Gender Mobilization.” *Populism on the Loose* içinde, yay. haz. E. Palonen, U. K. Emilia, T. Saresma, ve M. Ruotsalainen, 119–142. Jyväskylä: University of Jyväskylä Press.

Cavaletto, G. M. 2017. “La legge sulle unioni civili e la pluralizzazione delle forme familiari.” *Politica in Italia 2017. I fatti dell'anno e le interpretazioni* içinde, yay. haz. A. Chiaramonte ve A. Wilson, 204–214. Bologna: Il Mulino.

Diani, M. 1992. “The Concept of Social Movements.” *The Sociological Review* 40 (1): 1–25. doi:10.1111/j.1467-954X.1992.tb02943.x.

- Donà, A. 2019. “The Populist Italian Lega from Ethno-regionalism to Radical Right-wing Nationalism: Backsliding Gender-equality Policies with a Little Help from the Anti-gender Movement.” *European Journal of Politics and Gender* 1–3. doi:10.1332/251510819X15657567135115.
- Emanuele, V., N. Maggini, ve A. Paparo. 2020. “The Times They are A-changin’: Party Campaign Strategies in the 2018 Italian Election.” *West European Politics* 43 (3): 665–687. doi:10.1080/01402382.2019.1655966.
- Evans, E., ve P. Chamberlain. 2015. “Critical Waves: Exploring Feminist Identity, Discourse and Praxis in Western Feminism.” *Social Movement Studies* 14 (4): 396–409. doi:10.1080/14742837.2014.964199.
- Garbagnoli, S. 2017. “Italy as a Lighthouse: Anti-gender Protests between the “Anthropological Question” and National Identity.” *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing against Equality* içinde, yay. haz. R. Kuhar ve D. Paternotte, 151–174. Londra ve New York: Rowman and Littlefield.
- Garbagnoli, S., ve M. Prearo. 2018. *La crociata «anti-gender» dal Vaticano alle manif pour tous*. Torino: Kaplan.
- Giomi, E., ve S. Magaraggia. 2017. *Relazioni brutali. Genere e violenza nella cultura mediale*. Bologna: Il Mulino.
- Hawkesworth, M. 2013. “Sex, Gender, and Sexuality: From Naturalized Presumption to Analytical Categories.” *The Oxford Handbook of Gender and Politics* içinde, yay. haz. G. Waylen, K. Celis, J. Kantola, ve S. L. Weldon, 31–56. Oxford: Oxford University Press.
- ILGA-Europe. 2019. “Rainbow Index – May 2019.” Son erişim tarihi: 10 Ocak 2020. https://ilga-europe.org/sites/default/files/Attachments/rainbowindex2019online_o_o.pdf
- ISTAT. 2019. “Matrimoni e Unioni Civili – 2018.” 1–13. Son erişim tarihi: 10 Ocak 2020. https://www.istat.it/it/files/2019/11/Report_Matrimoni_Unioni_Civili_2018.pdf
- Paternotte, D., ve R. Kuhar. 2017. “The Anti-gender Movement in Comparative Perspective.” *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing against Equality* içinde, yay. haz. R. Kuhar ve D. Paternotte, 253–276. Londra ve New York: Rowman and Littlefield.
- Pavan, E., ve A. Mainardi. 2018. “Striking, Marching, Tweeting. Studying How Online Networks Change Together with Movements.” *Partecipazione e Conflitto* 11 (2): 394–422.

Prearo, M. 2017. “La politica identitaria dell’attivismo anti-gender: Un’ipotesi micro-analitica.” *Saperi di Genere. Prospettive interdisciplinari su formazione, università, lavoro, politiche e movimenti Sociali* içinde, yay. haz. A. Murgia ve B. Poggio, 792–804. Trento: Università di Trento.

Rucht, D. 1996. “The Impact of National Contexts on Social Movement Structures: A Cross-Movement and Cross-National Perspective.” *Comparative Perspectives on Social Movements* yay. haz. D. McAdam, J. D. McCarthy, ve M. N. Zald, 185–204. Cambridge: Cambridge University Press.

Siviero, G. 2018. “Il ddl Pillon, spiegato bene.” *I Nostri Corpi Come Anticorpi* içinde, yay. haz. B. Brignone ve F. Druetti, 21–42. Gallarate: People.

Snow, D., ve R. Benford. 1992. “Master Frames and Cycles of Protest.” *Frontiers in Social Movement Theory* içinde, yay. haz. A.D. Morris ve C. McClung Mueller, 133–155. New Haven: Yale University Press.

WCF (World Congress of Families). 1997. “Final Declaration.” Son erişim tarihi: 18 Mart 2020. https://web.archive.org/web/20040622203053/http://worldcongress.org/WCF1/wcf1_declarati on.htm

WCF (World Congress of Families). 2019. “Final Declaration.” Son erişim tarihi: 10 Ocak 2020. <https://www.provitaefamiglia.it/blog/dichiarazione-finale-del-wcf-verona-2019>

¹ Bu makalenin orijinali için bkz. Elena Pavan (2020): “We are family. The conflict between conservative movements and feminists”, *Contemporary Italian Politics*, 12-2, 243-257, DOI: 10.1080/23248823.2020.1744892. Makalenin onayı için yazara ve telif hakları için Taylor & Francis Group (www.tandfonline.com) ekibine teşekkür ederiz.

² Elena Pavan Trento Üniversitesi Sosyoloji ve Toplumsal Araştırmalar Bölümü’nde çalışmaktadır (Orcid ID: 0000-0001-8693-5998, elena.pavan@unitn.it). İlgi duyduğu araştırma alanları dijital medya ile toplumsal hareketler, özellikle de toplumsal cinsiyet temelli hareketler, arasındaki bağlantıdır. Çalışmalarında ağların analizleri, dijital araştırma yöntemleri ve büyük veri yaklaşımlarını bir araya getirerek günümüz toplumsal hareketlerinde dijital medyanın kullanımının etkilerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Makaleleri *Global Networks, Policy and Society, Mobilization, Social Movement Studies, Information, Communication and Society* gibi uluslararası akademik dergilerde yayımlanmıştır.

³ İngilizce adı *International Organization for the Family* (IOF) olan Uluslararası Aile Örgütü (UAÖ), kendi ifadeleriyle, dünya çapında “doğal aileyi” savunan liderleri güçlendirmek ve birleştirmek için kurulmuş uluslararası bir sivil toplum örgütüdür. İlki 1997’de düzenlenen ve bu makaleye konu olan Dünya Aileler Kongresi bu örgüt tarafından dünyadaki pek çok diğer benzer kurum ve örgütü bir araya getirmek amacıyla düzenlenmektedir. UAÖ ile ilgili daha fazla bilgi için kurumun İngilizce [internet sitesini](#) ziyaret edebilirsiniz. 13. Dünya Aileler Kongresi ile ilgili daha fazla bilgi için Kongrenin İngilizce ve İtalyanca [internet sitesine](#) bakabilirsiniz. UAÖ ile İngilizce adı *World Family Organization* (WFO) olan Dünya Aile Örgütü’nü (DAÖ) birbirine karıştırmamak gerekmektedir. Dünya Aile Örgütü’nün düzenlediği uluslararası toplantılara “Zirve” (İngilizce *Summit*) ismi verilmektedir. Her ne kadar iki örgüt benzer konular üzerine çalışsa, söz söylese veya benzer meselelere karşı çıksa da hem yöntemleri hem üslupları hem de faaliyetlerini kaynaklandırma ve yaygınlaştırma şekilleri birbirlerinden ciddi farklılıklar göstermektedir. Dünya Aile Örgütü ile ilgili daha fazla bilgi için kurumun İngilizce resmi [internet sitesini](#) ziyaret edebilirsiniz. -Ç. N.

⁴ <https://www.profam.org/mission/>

⁵ *Family Day-Comitato Difendiamo i Nostri Figli* kurumunun İtalyanca İnternet sitesi için [bkz](#); İlk olarak Fransa'da kurulan sonra pek çok Avrupa ülkesine yayılan *La Manif Pour Tous* hareketinin İtalya örgütlenmesi *Generazione Famiglia ya da La Manif Pour Tous Italia* için [bkz](#); *ProVita & Famiglia* derneği için [bkz](#). Merkezi İspanya'da bulunan bir vakıf olan, yaşamı, aileyi ve özgürlükleri Hıristiyan bir yaklaşımla savunmak isteyenleri çevrimiçi kampanyalar vasıtasıyla bir araya getiren CitizenGO ile ilgili daha fazla bilgi için vakfın İngilizce, Almanca ve Fransızca da dahil çeşitli dillerde hazırlanmış [internet sitesini](#) ziyaret edebilirsiniz. -Ç. N.

⁶ Türkçeye Yeni Güç olarak çevrilebilecek, aşırı sağ siyasi parti. -Ç. N.

⁷ İngilizce adıyla *March for the Family* ile ilgili daha fazla bilgi için [bkz](#). Yürüyüş rotası ve programı ile Aile Yürüşüne katılmak isteyen kişilerin toplu taşımadan nasıl ücretsiz yararlanabileceğine dair bilgiler 13. DAK'ın internet sitesinde mevcuttur. -Ç. N.

⁸ İsmi İtalya'nın Kardeşleri olarak Türkçeye çevrilebilecek olan parti milliyetçi-muhafazakâr sağ bir parti olarak tanımlanabilir. 2018 seçimleri sonrasında hem Temsilciler Meclisi'nde hem de Senato'da temsil edilmektedirler. -Ç. N.

⁹ Tam adıyla *Lega Nord per l'Indipendenza della Padania* partisi Türkçeye Padania'nın (Kuzey İtalya) Bağımsızlığı için Kuzey Ligi veya Birliği olarak çevrilebilir. Muhafazakâr sağ bir parti olan *Lega* 2018 seçimlerinde ülkenin en fazla oy alan üçüncü partisiyken 2019 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde en çok oyu alan parti olmuştur. -Ç. N.

¹⁰ Veneto, 13. Dünya Aileler Kongresi'nin yapıldığı Verona şehrinin de içinde bulunduğu, başkenti Venedik olan idari bölgenin adıdır. -Ç. N.

¹¹ Friuli-Venezia Giulia Bölgesi, Veneto Bölgesinin hemen bitişiğinde, İtalya'nın kuzeydoğusunda yer alan idari bölgedir. - Ç. N.

¹² İtalyanca ismi *Movimento Cinque Stelle* (M5S) olan popülist parti. İtalya'daki 2018 seçimlerinde en çok oy alan parti olmuştur. - Ç. N.

¹³ <https://www.ilfattoquotidiano.it/2019/03/19/congresso-delle-famiglie-di-maio-nessuno-dei-nostri-a-verona-la-lega-festeggia-il-medioevo/5048803/>.

¹⁴ İsmi Türkçeye Pembe Çember olarak çevrilebilecek olan Veronalı LGBTİ+ kurumunun İtalyanca internet sitesine [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz. - Ç. N.

¹⁵ Veronalı bu kadın kurumunun İtalyanca internet sitesine [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz. - Ç. N.

¹⁶ *Sobilla* Veronalı bir kültür derneğidir. Feminist ve transfeminist kurumların etkinliklerine de mekân sağlayan kurumun Facebook sayfasına [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz. - Ç. N.

¹⁷ 1944 yılında Nazi ve Faşist rejimlere karşı kurulan İtalya Ulusal Partizanlar Derneği hakkında daha fazla bilgi için [internet sitesine](#) bakabilirsiniz. -Ç. N.

¹⁸ Türkçeye “bir kişi daha eksilmeyecek” şeklinde çevrilebilecek hareketin İtalyanca internet sitesine [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz. - Ç. N.

¹⁹ Türkçesi Demokrat Parti olan ve sosyal demokrat bir çizgiye sahip olan siyasi parti. -Ç. N.

²⁰ İngilizcesi *civil partnership* olan terim ile kastedilen, en genel ifadeyle, yasa karşısında heteroseksüel evlilik ile aynı statüye sahip eşcinsellik birlikteliktir. -Ç. N.

²¹ *Forza Italia*, Silvio Berlusconi'nin lideri olduğu merkez sağ olarak tanımlanabilecek siyasi parti. - Ç. N.

²² İtalya Temsilciler Meclisi'nde sarı renk Beş Yıldız Hareketi'ni (M5S), yeşil renk ise *Leaga* partisini temsil etmektedir. -Ç. N.

²³ <https://www.facebook.com/GiuseppeConte64/posts/593415124473790>.

²⁴ A.g.e.

²⁵ <https://www.provitaefamiglia.it/blog/wcf-verona-xiii-gli-organizzatori-loghetto-non-ciintriga->

[conte-nella-sostanza-come-noi](#).

²⁶ Dünya Aileler Kongresinin başlangıcına dair çok detaylı bir anlatıyı Playing the Gender Card [Toplumsal Cinsiyet Kartını Oynamak] blogunda bulabilirsiniz. Bkz.

<https://playingthegendercard.wordpress.com/2019/03/09/>

[world-congress-of-families-le-radici-ideologiche/](#).

²⁷ A.g.e.

²⁸ İng. *integral human ecology* -Ç. N.

²⁹ <https://wcfverona.org/it/about-the-congress/>.

³⁰ İng. *sexual dimorphism* -Ç. N.

³¹ İng. *de-naturalization* -Ç. N.

³² Orijinal metinde, İngilizce *gender* terimi, toplumsal cinsiyet karşıtları tarafından kullanıldığı yerlerde *italik* olarak kullanılmıştır. Çeviride bu terim toplumsal cinsiyet olarak karşılanmış ve yazarın tercih ettiği biçime sadık kalınmıştır. -Ç. N.

³³ İng. *self-determination rights* -Ç. N.

³⁴ İng. *obstetrical violence* -Ç. N.

³⁵ İtalya'daki *Non Una Di Meno* (NUDM) hareketinin ismi, İspanyolca *Ni Una Menos*'un İtalyanca karşılığıdır. -Ç. N.

³⁶ 1 Ekim 1945 tarihinde kurulmakla birlikte kökenleri, kendi ifadeleriyle, Faşist diktatörlük, Nazi işgali ve savaş karşıtı Direniş hareketinde olan bu örgütün İtalyanca internet sitesine [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz. -Ç. N.

³⁷ 29 Eylül 2008'de kurulan kurumun İtalyanca internet sitesinde [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz. -Ç. N.

³⁸ https://www.facebook.com/pg/nonunadimeno/about/?ref=page_internal.

³⁹ https://drive.google.com/file/d/1r_YsRopDAqxCCvyKd4icBqbMhHVNEcNI/view.

⁴⁰ Daha fazla bilgi için, ulusal çapta faaliyet gösteren kürtaj karşıtı bu derneğin İtalyanca [internet sitesini](#) inceleyebilirsiniz. -Ç. N.

⁴¹ Tam adı Türkçeye Bilim ve Hayat Derneği: İnsanlığın Geleceği için İttifak olarak çevrilebilecek olan derneğin İtalyanca internet sitesi için [bkz.](#) -Ç. N.

⁴² Daha fazla bilgi için, kurumun İtalyanca [internet sitesine](#) bakabilirsiniz.

⁴³ <http://www.scienzaevita.org/consultare-i-quaderni-di-sv/>.

⁴⁴ <https://wcfverona.org/it/marcia-per-la-famiglia/#1551544962798-b38d4c37-6ace>.

⁴⁵ Türkçeye kelime anlamıyla yaşamdan yana olarak çevrilebilecek İngilizce *pro-life* terimi, kürtaj karşıtı hareketi ifade etmektedir. -Ç. N.

⁴⁶ *Lega*'nın manifestosundaki "Famiglia" başlıklı aile üzerine olan bölüm için bkz.

<https://www.leganord.org/component/phocadownload/category/5-elezioni?download=1514:programma-lega-salvini-premier-2018>.

⁴⁷ Yazar, sarı rengin temsil ettiği Beş Yıldız Hareketi ile kırmızı rengin temsil ettiği merkez sol Demokratik Parti'nin koalisyonundan oluşan ve 2. Conte hükümeti olarak anılan koalisyona gönderme yapmaktadır. -Ç. N.